KOHTUJURISTI ETTEPANEK

YVES BOT

esitatud 12. mail 2009 [1]

1. Käesolev kohtuasi peaks võimaldama Euroopa Kohtul täpsustada kohustusi, mis lasuvad ühenduse kohtul tulenevalt võistlevuse põhimõttest, kui viimane tõstatab omal algatusel avalikul huvil põhineva väite.

2. Kohtuasja alus on apellatsioonkaebus, mille Euroopa Ühenduste Komisjon esitas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2007. aasta otsuse Iirimaa jt *vs.* komisjon [2] peale, milles nimetatud kohus tühistas komisjoni 7. detsembri 2005. aasta otsuse 2006/323/EÜ Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas, Iirimaal Shannoni piirkonnas ja Itaalias Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisimaksust vabastamise kohta – mida rakendasid vastavalt Prantsusmaa, Iirimaa ja Itaalia. [3]

3. Vaidlusaluses otsuses kvalifitseeris komisjon ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks mineraalõli aktsiisist vabastamise, mille Euroopa Liidu Nõukogu oli tema ettepanekul mitu aastat tagasi heaks kiitnud aktsiisi valdkonnas asjakohaste direktiivide alusel.

4. Selles otsuses leidis komisjon, et need vabastused ei kujutanud endast mitte olemasolevat abi, vaid uut abi, mis tuli seega põhimõtteliselt abisaajatelt tagasi nõuda. Komisjon möönis siiski, et neid vabastusi heakskiitvad nõukogu otsused olid tekitanud õiguspärase ootuse nende vastavuse suhtes ühisturu eeskirjadega. Ta nägi seega ette, et need tuleb tagasi nõuda alles alates kuupäevast, mil *Euroopa Ühenduste Teatajas* avaldati teade ametliku uurimismenetluse algatamise kohta riigiabi eeskirjade alusel seoses kõnealuste vabastustega.

5. Vaidlusaluse otsuse peale esitasid tühistamishagi Iirimaa, Prantsuse Vabariik ja Itaalia

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus".

3 – ELT 2006, L 119, lk 12, edaspidi „vaidlusalune otsus".

Vabariik ning kaks äriühingut: Eurallumina SpA [4] ja Aughinish Alumina Ltd. [5]

6. Vaidlustatud kohtuotsuses tõstatas Esimese Astme Kohus omal algatusel väite vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise kohta osas, milles selles otsuses kinnitati ilma põhjendamata, et vaidlusalused vabastused ei kujuta endast olemasolevat abi nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses. [6]

7. Esimese Astme Kohus otsustas selle väite alusel vaidlusaluse otsuse tühistada, palumata eelnevalt poolte märkusi selle väite kohta.

8. Komisjon esitab mitu väidet vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise taotluse toetuseks. Ta väidab esiteks, et Esimese Astme Kohtul ei olnud õigust tõstatada kõnealust väidet omal algatusel, ja teiseks, et see kohus rikkus võistlevuse põhimõtet. Samuti palub komisjon Euroopa Kohtul otsustada, et vaidlustatud kohtuotsus on väär osas, milles selles leitakse, et vaidlusalune otsus rikub põhjendamiskohustust seoses määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmisega.

9. Teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et Esimese Astme Kohtul oli täielik õigus tõstatada see väide omal algatusel, kuid tal tuli vastavalt võistlevuse põhimõttele paluda pooltel esitada oma märkused selle väite kohta. Järeldan sellest, et kõnealuse nõude rikkumine põhjendab vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist.

10. Samuti teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et vaidlusaluses otsuses ei ole rikutud põhjendamiskohustust osas, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmist, ning suunata kohtutoimik tagasi Esimese Astme Kohtusse kolme liikmesriigi ja kahe äriühingu poolt selle otsuse tühistamiseks esitatud väidete läbivaatamiseks.

I. Õiguslik raamistik

A. *Mineraalõli aktsiisi käsitlevad direktiivid*

11. Mineraalõli aktsiisi on käsitletud mitmes direktiivis, nimelt nõukogu 19. oktoobri

4 – Edaspidi „Eurallumina”.

5 – Edaspidi „Aughinish Alumina”.

6 – 22. märtsi 1999. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

1992. aasta direktiivis 92/81/EMÜ mineraalõlidele kehtestatud aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta [7], nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivis 92/82/EMÜ, mis käsitleb mineraalõlide aktsiisimäärade ühtlustamist [8], ja nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiivis 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik [9], millega tunnistati direktiivid 92/81 ja 92/82 kehtetuks alates 31. detsembrist 2003.

12. Direktiivi 92/81 artikli 8 lõige 4 võimaldas nõukogul lubada komisjoni ettepanekul liikmesriigil kehtestada muid aktsiisivabastusi või aktsiisimäära vähendamisi kui need, mis on ette nähtud nimetatud direktiivis.

13. Direktiivi 2003/96 artikli 2 lõike 4 punkti b teises taandes oli ette nähtud, et direktiivi ei kohaldata kahesuguse kasutusega energiatoodete ehk selliste toodete suhtes, mida kasutatakse nii kütteainena kui ka muul otstarbel kui mootorikütusena või kütteainena. Seetõttu puudub alates 31. detsembrist 2003, mil direktiiv muutus kohaldatavaks, alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava raske kütteõli aktsiisi miinimummäär. Lisaks oli direktiivi 2003/96 artikli 18 lõike 1 kohaselt liikmesriikidel lubatud nõukogu eelneva läbivaatuse tingimusel kuni 31. detsembrini 2006 jätkuvalt kohaldada selle direktiivi II lisas maksuvähendust või -vabastust; nimetatud lisas ette nähtud Gardanne'i ja Shannoni piirkonnas ning Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava raske kütteõli vabastamine aktsiisist.

7 – EÜT L 316, lk 12.
8 – EÜT L 316, lk 19.
9 – ELT L 283, lk 51; ELT eriväljaanne 09/01, lk 405.

B. *Riigiabi kord*

1. EÜ asutamisleping

14. EÜ artikli 87 lõige 1 sätestab:

„Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust."

15. EÜ artikkel 88 näeb ette:

„1. Koostöös liikmesriikidega kontrollib komisjon pidevalt kõiki neis riikides olemasolevaid abisüsteeme. Ta paneb liikmesriikidele ette sobivaid meetmeid, mis on vajalikud ühisturu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks.

2. Kui komisjon leiab pärast asjassepuutuvatelt isikutelt selgituste küsimist, et riigi poolt või riigi ressurssidest antav abi ei sobi siseturuga kokku artikli 87 järgi või et sellist abi kasutatakse valel eesmärgil, siis otsustab komisjon, et asjassepuutuv riik peab säärase abi lõpetama või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

[…]

3. Komisjoni informeeritakse kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse. Kui komisjon arvab, et mingi selline plaan ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi, algatab ta viivitamata lõikes 2 ettenähtud menetluse. Asjassepuutuv liikmesriik ei tohi rakendada kavatsetud meetmeid enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus.”

2. Määrus nr 659/1999

16. Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b kohaselt hõlmab mõiste „olemasolev abi”:

„[…]

v) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei olnud see veel abi, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud. Kui teatavad meetmed muutuvad abiks pärast tegevuse liberaliseerimist ühenduse õiguses, ei käsitleta neid meetmeid pärast liberaliseerimise kuupäeva enam olemasoleva abina.”

II. Vaidluse taust

17. Iirimaa vabastas alates 1983. aastast, Itaalia Vabariik alates 1993. aastast ja Prantsuse Vabariik alates 1997. aastast alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatavad mineraalõlid aktsiisist, vastavalt Shannoni piirkonnas, Sardiinias ja Gardanne'i piirkonnas.

18. Nendeks vabastusteks anti luba vastavalt nõukogu otsusega 92/510/EMÜ [10], nõukogu otsusega 93/697/EÜ [11] ja nõukogu otsusega 97/425/EÜ [12]. Nõukogu pikendas neid lubasid mitu korda, viimati nõukogu otsusega 2001/224/EÜ [13] kuni 31. detsembrini 2006.

19. Otsuse 2001/224 põhjenduses 5 oli märgitud, et see otsus ei piira ühegi sellise menetluse tulemust, mida võidakse algatada seoses ühtse turu toimimise moonutamisega, eelkõige EÜ artiklite 87 ja 88 alusel, ja et see ei vabasta liikmesriike kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest EÜ artikli 88 alusel.

20. Komisjon algatas kolme 30. oktoobri 2001. aasta otsusega, mis avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas 2. veebruaril 2002 [14], EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse iga kõnealuse vabastuse kohta. Selle menetluse tulemusel võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse.

21. Selles otsuses leidis komisjon, et vabastused, mida võimaldati enne 1. jaanuari 2004, mil direktiiv 2003/96 muutus kohaldatavaks, kujutavad endast riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

22. Komisjon märkis, et neid vabastusi tuleb käsitada uue abina, mitte olemasoleva abina. Komisjon tugines selle hinnangu andmisel eelkõige asjaolule, et kõnealused vabastused ei kehtinud enne EÜ asutamislepingu jõustu-

10 – 19. oktoobri 1992. aasta otsus, millega lubatakse liikmesriikidel jätkata kehtivate vähendatud aktsiisimäärade või aktsiisimaksust vabastamise kohaldamist teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes direktiivi 92/81/EMÜ artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 316, lk 16).

11 – 13. detsembri 1993. aasta otsus, millega lubatakse teatud liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist ja jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivi 92/81/EMÜ artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 321, lk 29).

12 – 30 juuni 1997. aasta otsus, millega lubatakse liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist ja jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivi 92/81/EMÜ artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 182, lk 22).

13 – Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta otsus teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide vähendatud aktsiisimäärade ja aktsiisist vabastamise kohta (EÜT L 84, lk 23; ELT eriväljaanne 09/01, lk 342).

14 – EÜT C 30, vastavalt lk 17, 21 ja 25.

mist asjaomastes liikmesriikides, nõukogu või komisjon ise ei olnud neid kunagi riigiabi eeskirjade kohaselt heaks kiitnud ning määruse nr 659/1999 artikli 4 lõiget 6 ei tulnud kohaldada [15].

23. Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 69 kinnitas komisjon, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v ei ole käesoleval juhul kohaldatav.

24. Seejärel kirjeldas komisjon, mil määral on kõnealune abi ühisturuga kokkusobimatu.

25. Alates 1. jaanuarist 2004 antud vabastuste osas otsustas komisjon algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametliku uurimismenetluse.

26. Lõpetuseks uuris komisjon seda, mil määral tuleb abi, mis vastab kuni 31. detsembrini 2003 antud vabastustele, tagasi nõuda. Ta meenutas, et liikmesriigid peavad ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud ebaseadusliku abi tagasi nõudma, välja arvatud juhul, kui see tagasinõudmine on vastuolus mõne ühenduse õiguse üldpõhimõttega, nagu näiteks õiguspärase ootuse kaitse või õiguskindluse põhimõtetega.

27. Komisjon asus seisukohale, et arvestades aktsiisist vabastamise otsuseid ja asjaolu, et need otsused, sealhulgas otsus 2001/224, võeti vastu tema ettepanekul, võivad vaidlusaluste vabastuste saajad põhjendatult tugineda õiguspärasele ootusele, et need vabastused on üldiselt kooskõlas ühenduse õigusega, kuid üksnes kuni 2. veebruarini 2002, mil Euroopa Ühenduste Teatajas avaldati EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse algatamise otsused.

28. Vaidlusaluse otsuse resolutsioonis on märgitud, et kõnealused vabastused, mida võimaldati kuni 31. detsembrini 2003, kujutavad endast riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses; nimetatud abi, mida anti ajavahemikul 3. veebruarist 2002 kuni 31. detsembrini 2003, on ühisturuga kokkusobimatu sel määral, mil abisaajad ei tasunud vähemalt 13,01 euro suurust maksu tonni raske kütteõli kohta; ning kolm asjaomast liikmesriiki peavad nimetatud kokkusobimatu abi tagasi nõudma.

15 – See säte näeb ette, et abi peetakse heakskiidetuks, kui sellest on komisjonile teatatud ja kui komisjon ei ole kahe kuu jooksul otsust teinud.

III. Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

29. Iirimaa, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Eurallumina ja Aughinish Alumina esitasid vaidlusaluse otsuse täielikuks või osaliseks tühistamiseks hagiavaldused, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 16., 17. ja 23. veebruaril 2006. Need kohtuasjad liideti suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

30. Vaidlustatud kohtuotsuse kohaselt esitasid hagejad sisuliselt 23 väidet, mis käsitlesid eelkõige vaidlusaluste vabastuste väära kvalifitseerimist uueks abiks, samas kui nende hinnangul on tegemist olemasoleva abiga; samuti väitsid hagejad, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse, mõistliku tähtaja järgimise, kehtivuse eelduse, *lex specialis derogat legi generali*, kasuliku mõju ja hea halduse põhimõtteid. Viidati ka EÜ artikli 87 ja selle artikli kohaldamisega seonduva põhjendamiskohustuse rikkumisele.

31. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 46 märkis Esimese Astme Kohus, et ta peab kohaseks tõstatada omal algatusel väite, et vaidlusaluses otsuses puudub põhjendus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmise kohta.

32. Olles meenutanud, et põhjenduste puudumine või ebapiisav põhjendamine kujutab endast avalikul huvil põhinevat väidet, mille ühenduse kohus peab omal algatusel tõstatama, ja viidanud ühenduse õigusakti põhjendamise kohustuse ulatust puudutavale kohtupraktikale, märkis Esimese Astme Kohus, et komisjon uuris vaidlusaluses otsuses, kas asjaomased vabastused on uus abi või olemasolev abi, ja kinnitas, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v ei ole käesoleval juhul kohaldatav, toomata ära selle kohaldamatuse põhjendusi.

33. Esimese Astme Kohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 56–62, et alljärgnevate eriliste asjaolude tõttu oli komisjon kohustatud konkreetselt põhjendama selle sätte kohaldamata jätmist.

34. Esiteks on mitmes kõnealuseid vabastusi heakskiitvas otsuses märgitud, et komisjon möönab, et nende vabastustega ei kaasne konkurentsi moonutamist, ja miski ei viita sellele, et konkurentsi moonutamise mõiste ulatus erineb maksude ja riigiabi puhul. Kõnealustest otsustest mitmes on ka mainitud, et komisjon vaatab asjaomased maksuvabastused regulaarselt üle, et tagada nende kokkusobivus siseturu toimimisega ja asutamislepingu muude eesmärkidega.

35. Teiseks tunnistas komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 97, et nendest tema enda ettepaneku alusel vastu võetud heakskiidu andmise otsustest võis jääda mulje, et kõnealuseid vabastusi ei saa nende kohaldamisel riigiabiks kvalifitseerida. Asjaolu, et nimetatud põhjendus on ära toodud otsuse selles osas, mis puudutab abi tagastamist, ei vähenda Esimese Astme Kohtu arvates selle tähtsust kõnealuste vabastuste riigiabiks kvalifitseerimise seisukohast.

36. Kolmandaks, nõukogu andis otsustega, mis võeti vastu komisjoni ettepanekul, vaidlusalusteks vabastusteks loa ja pikendas neid, ning peale otsuse 2001/224 ei ole kõnealustest otsustest üheski mainitud mingeid võimalikke vastuolusid riigiabi andmise eeskirjadega. Komisjon rõhutab vaidlusaluse otsuse põhjenduses 96, et asjassepuutuvad isikud ei oota, et komisjon esitaks nõukogule ettepanekuid, mis on vastuolus asutamislepingu sätetega.

37. Esimese Astme Kohus järeldas nendest asjaoludest, et komisjon on käesolevas asjas määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmise osas rikkunud EÜ artiklist 253 tulenevat põhjendamiskohustust.

38. Ta tühistas vaidlusaluse otsuse ja mõistis kohtukulud välja komisjonilt.

IV. Apellatsioonkaebus

39. Komisjon palub Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus, saata kohtuasjad tagasi Esimese Astme Kohtule ja otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.

40. Iirimaa, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Eurallumina ja Aughinish Alumina paluvad Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

41. Teise võimalusena palub Eurallumina Euroopa Kohtul – juhul, kui Euroopa Kohus nõustub komisjoni apellatsioonkaebuse kuuenda väitega, mille kohaselt ei saanud Esimese Astme Kohus vaidlusalust otsust tühistada osas, milles sellega loeti ametliku uurimismenetluse alla kuuluvaks ka pärast 1. jaanuari 2004 kehtivad vabastused – tühistada vaidlustatud kohtuotsus üksnes selle laiendamise osas.

42. Komisjon esitab vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise ja kohtuasjade Esimese Astme Kohtule tagasisaatmise taotluse toetuseks kuus väidet.

43. Esimese väite eesmärk on näidata, et Esimese Astme Kohus ületas oma pädevuse piire, tõstatades omal algatusel väite vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise kohta. Komisjoni teine väide põhineb võistlevuse põhimõtte ja kaitseõiguste rikkumisel. Kolmanda väite eesmärk on tõendada, et küsimust, kas kõnealune abi kuulub määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse, ei saanud hinnata. Neljanda ja viienda väite eesmärk on tõendada, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et vaidlusaluses otsuses on rikutud põhjendamiskohustust seoses määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmisega. Lõpetuseks väidab komisjon kuuendas väites, et Esimese Astme Kohus ei võinud vaidlusalust otsust tühistada osas, milles sellega loeti ametliku uurimismenetluse alla kuuluvaks ka need vabastused, mis kehtisid pärast 31. detsembrit 2003.

44. Enne nende väidete analüüsimist tuleb meenutada, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 46 märkis Esimese Astme Kohus, et ta peab kohaseks tõstatada omal algatusel väide, et vaidlusaluses otsuses puudub põhjendus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v kohaldamata jätmise kohta.

45. Kohtuistungil leidis kinnitust, et kuigi hagejad Esimese Astme Kohtus vaidlustasid asjaolu, et komisjon kvalifitseeris vaidlusaluses otsuses toetused uueks abiks, ja väitsid seega, et kõnealused vabastused tuleb kvalifitseerida olemasolevaks abiks; ei põhinenud nad oma argumentides mitte mingil hetkel määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktile v. [16]

46. Seega tuleb järgneva analüüsi puhul pidada esiteks tuvastatuks, et pooled ei väitnud Esimese Astme Kohtus, et kõnealused vabastused tuleb kvalifitseerida olemasolevaks abiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v alusel; ja teiseks, et pooled ei vaielnud Esimese Astme Kohtu omal algatusel tõstatatud väite üle, mis käsitleb põhjendamiskohustuse rikkumist seoses kõnealuse sätte kohaldamata jätmisega.

A. *Esimene väide*

1. Poolte argumendid

47. Esimene apellatsioonkaebuse väide põhineb vormiliselt Esimese Astme Kohtu

16 – Iirimaa ja Aughinish Alumina väitsid, et kõnealused vabastused kujutasid endast olemasolevat abi esiteks määruse 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iii alusel, kuna komisjon ei teinud otsust abist teatamisele järgnenud kahe kuu jooksul; teiseks vastavalt sama määruse artikli 1 punkti b alapunkti iv ja artikli 15 lõike 3 sätetele nende koosmõjus, kuna need vabastused olid olnud kasutusel juba enam kui kümme aastat; ning kolmandaks põhjendusel, et need vastasid siduvatele õiguslikele kohustustele, mis Iirimaa oli võtnud enne Euroopa Ühendusega liitumist. Itaalia Vabariik tugines määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktile ii, põhjendusel, et nõukogu oli kõnealused vabastused nõuetekohaselt heaks kiitnud.

pädevuse puudumisel; menetlusnormi rikkumisel, mis kahjustas apellatsioonkaebuse esitaja huve; ning sellel, et rikuti dispositiivsuse põhimõtet, EÜ artiklite 230 ja 253 sätteid nende koosmõjus, ja Euroopa Kohtu põhikirja artiklit 21 ja Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõiget 1 ja artikli 48 lõiget 2.

48. See väide jaguneb kahte ossa.

49. Esimeses osas väidab komisjon, et tõstatades omal algatusel vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise väite, väljus Esimese Astme Kohus poolte määratletud vaidluse piiridest ning ületas seega oma pädevust, rikkus dispositiivsuse põhimõtet, tegi otsuse *ultra petita* ja rikkus menetlusnormi, kahjustades komisjoni huve.

50. Komisjon märgib, et arvestades siseriikliku kohtu kohustusi ühenduse õiguse rakendamisel, mis on määratletud 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsuses van Schijndel ja van Veen [17] ja 7. juuni 2007. aasta kohtuotsuses van der Weerd jt [18], ei saanud Esimese Astme Kohus kõnealust väidet omal algatusel tõstatada, sest sellel väitel ei ole mingit seost osapoolte esitatud 23 väitega. Pooled ei väitnud tema sõnul mitte mingil hetkel, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v võis olla asjakohane.

51. Kõnealusel väitel ei ole tema sõnul eelkõige mingit seost viie liidetud kohtuasja toimikutest ilmnevate asjaoludega, mis ei sisalda midagi, mille põhjal võiks järeldada, et vaidlusalused vabastused ei kujutanud endast nende kehtestamise ajal abi, vaid muutusid abiks hiljem, ühisturu arenedes.

52. Teise osa raames toob komisjon esile, et Esimese Astme Kohtu omal algatusel tõstatatud väide puudutab tegelikkuses vaidlusaluse otsuse sisu, mitte selle põhjendamist, kuna põhjendus, mida Esimese Astme Kohus nõuab, ei ole vajalik selleks, et asjassepuutuvad isikud teaks vaidlusaluse otsuse aluseks olevaid kaalutlusi, ega ka selleks, et kohus saaks kontrolli teostada. Esimese Astme Kohus rikkus seega eeskirju, mis käsitlevad ühenduse kohtu rolli seoses vaidlustatud aktide põhjendatuse kontrollimisega, ja mis on täpsustatud kohtupraktikas, eelkõige 2. aprilli 1998. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France [19], milles Euroopa Kohus tegi selgelt vahet väidetel, mis seavad kahtluse alla vaidlustatud akti välise õiguspärasuse, ning mille ühenduse kohus peab vajaduse korral tõstatama omal algatusel; ja sisemist õiguspärasust puudutavatel väidetel, mida saab läbi vaadata vaid juhul, kui pooled on need esitanud.

17 – Liidetud kohtuasjad C-430/93 ja C-431/93, EKL 1995, lk I-4705.

18 – Liidetud kohtuasjad C-222/05–C-225/05, EKL 2007, lk I-4233.

19 – Kohtuasi C-367/95 P, EKL 1998, lk I-1719.

53. Komisjon väidab, et tõstatades kõnealuse väite, mis puudutab tegelikkuses vaidlusaluse otsuse sisu, rikkus Esimese Astme Kohus ka Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 21 ja Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõikes 1 ja artikli 48 lõikes 2 sätestatud eeskirju, mis puudutavad hagiavalduses väidete esitamise kohustust.

54. Vastustajad vaidlevad nendele argumentidele vastu.

2. Hinnang

55. Niisamuti nagu vastustajad, olen seisukohal, et komisjoni poolt esimese väite raames esitatud etteheited ei ole põhjendatud.

56. Esiteks, mis puudutab selle väite esimest osa, siis ühenduse kohtu pädevust tõstatada omal algatusel niisugune väide, nagu tõstatas omal algatusel Esimese Astme Kohus, ei saa määrata kindlaks komisjoni nimetatud eespool viidatud kohtuotsuste van Schijndel ja van Veen või van der Weerd jt alusel.

57. Need kohtuotsused puudutavad liikmesriikide menetlusautonoomia piiritlemist võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtetega. Need käsitlevad küsimust, kas sõltuvalt sellest, kas siseriikliku kohtu menetlusõigus näeb või ei näe ette, et ta võib tõstatada omal algatusel siseriiklikku õigust puudutava väite, tuleb siseriiklikul kohtul tõstatada omal algatusel küsimus ühenduse õiguse kohaldamise kohta nende põhimõtete alusel. Kõnealused kohtuotsused täpsustavad eelkõige seda, millisel määral kohustab tõhususe põhimõte siseriiklikku kohust tõstatama omal algatusel ühenduse õigust puudutava väidet, kui tema menetlusõigus ei luba tal tõstatada omal algatusel siseriiklikku õigust puudutavat väidet. Neil asjaoludel otsustati eespool viidatud kohtuotsuses van der Weerd jt, et siseriiklikul kohtul ei tule tõstatada omal algatusel ühenduse õiguse kohaldamist käsitlevat küsimust, kui pooltel on olnud menetluse käigus võimalus ise selline väide esitada.

58. Sellist tõhususe põhimõtte ulatuse piirangut ei saa üle võtta käesolevas asjas, milles on tegemist ühenduse kohtu pädevuse hindamisega. Selle pädevuse aluseks on iseseisvad eeskirjad, mis tulenevad kas ühenduse kohtute menetlust reguleerivatest eeskirjadest või kohtupraktikast.

59. On tõsi, et nagu komisjon õigustatult meenutas, nähtub nendest eeskirjadest, eelkõige Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 21 ja Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõikest 1, ka see, et kohtuvaidluse määravad ja piiritlevad pooled. Järelikult ei saa ühenduse

kohus minna kaugemale sellest, mida pooled oma nõuetes taotlevad. Samuti peab kohus põhimõtteliselt nende nõuete üle otsustama poolte esitatud õiguslike ja faktiliste asjaolude raames.

60. Sellegipoolest ei ole ühenduse kohtu roll passiivne ning see ei saa piirduda vaidluse poolte seisukohtade õigsuse hindamisega, võttes arvesse rangelt üksnes nende esitatud väiteid ja argumente. Ühenduse kohtul ei ole mitte ainult vahekohtu ülesanne. Tal tuleb vastavalt EÜ artiklile 220 tagada ka ühenduse õiguse järgimine.

61. Seega on iga ühenduse kohtu menetlusnormides ja kohtupraktikas määratud kindlaks mitu olukorda, mille puhul ühenduse kohtul on õiguspärasuse kontrollimise ülesande täitmiseks pädevus tõstatada omal algatusel õigusväide.

62. Kodukorra kohaselt võib ta tõstatada omal algatusel väite, et ta ei ole ilmselgelt pädev hagi läbi vaatama, või et hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu, või vajaduse korral, et hagi on ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu.[20] Ta võib samuti omal algatusel leida, et esineb asja läbivaatamist takistav avalikul huvil põhinev asjaolu[21], st et rikutud on mõnd hagi vastuvõetavuse olulist eeltingimust, nagu näiteks hagi esitamise tähtaegadest kinnipidamist[22], vaidlustatava akti olemasolu[23], õigust esitada hagi[24] jne.

63. Vastavalt kohtupraktikale tuleb kohtul ka omal algatusel tõstatada väite, et rikutud on ühenduse õigusnormi, kui see norm on piisavalt tähtis, et seda saab pidada avalikul huvil põhinevaks. Seega nõustuti, et ühenduse kohus pidi omal algatusel tõstatama väited, mis puudutasid kohtuotsuse seadusjõudu[25] ja akti vastuvõtnud organi pädevuse puudumist[26]. Ta peab samuti omal algatusel välja tooma olulise menetlusnormi rikkumise, st rikkumised, mis mõjutavad akti vormi või läbiviidud menetlust, ning mis kahjustavad kolmandate isikute või selle aktiga hõlmatud isikute õiguseid või võivad mõjutada selle akti sisu[27], nagu näiteks nõuetekohase kinnituse puudumine[28] või teatamata jätmine.[29]

20 – Euroopa Kohtu kodukorra artikli 92 lõige 1, Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 111 ja Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra artikkel 76.

21 – Vt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 92 lõige 2, Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 113 ja Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra artikkel 77.

22 – 29. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-154/99 P: Politi *vs.* Euroopa Koolitusfond (EKL 2000, lk I-5019, punkt 15 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 – 14. jaanuari 1992. aasta määrus kohtuasjas C-130/91: ISAE/VP ja Interdata *vs.* komisjon (EKL 1992, lk I-69, punkt 11).

24 – 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-298/00 P: Itaalia *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-4087, punkt 35) ja 2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-417/04 P: Regione Siciliana *vs.* komisjon (EKL 2006, lk I-3881, punkt 36).

25 – 1. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-442/03 P ja C-471/03 P: P & O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya *vs.* komisjon (EKL 2006, lk I-4845, punkt 45).

26 – 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-210/98 P: Salzgitter *vs.* komisjon (EKL 2000, lk I-5843, punkt 56).

27 – Selle definitsiooni allikas: Rideau, J., «Recours en annulation», *Jurisclasseur*, 2008, vihik 331, punkt 24.

28 – 6. aprilli 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-287/95 P ja C-288/95 P: komisjon *vs.* Solvay (EKL 2000, lk I-2391, punkt 55).

29 – 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-227/92 P: Hoechst *vs.* komisjon (EKL 1999, lk I-4443, punkt 72).

64. Nende erinevate olukordade puhul on vaidlustatud aktis sisalduv viga oma olemuselt piisavalt tõsine, et õigustada selle karistamist ühenduse kohtu poolt, kuigi hagejad seda ei tõstatanud. Teisisõnu, kui vaidlustatud ühenduse akt on vastuolus jõustunud kohtuotsusega või kui selle võttis vastu ametiasutus, kellel puudus selleks pädevus, või kui see võeti olulise menetlusnormi rikkumise tulemusel, siis ei ole oluline, kas see akt sisaldab ka vigu, mida hageja kirjeldas oma tühistamistaotluse toetuseks. Ühenduse õiguskorra kaitsmine lubab ning vajaduse korral kohustab õiguspärasust kontrollival kohtul tuvastada, et kõnealune akt sisaldab viga, mis igal juhul toob kaasa selle tühistamise.

65. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub põhjenduse puudumine olulise menetlusnormi rikkumise alla ja on avalikul huvil põhinev väide, mille ühenduse kohus peab tõstatama omal algatusel. [30]

66. Selle kohustuse tunnustamisel puuduks kasulik mõju, kui ühenduse kohtu pädevus tõstatada omal algatusel üks eespool mainitud väidetest sõltuks tingimusest, et see on seotud poolte esitatud väidete ja argumentidega. Niisuguse tingimuse järgimine oleks vastuolus kõnealuse omal algatusel tõstatamise pädevuse eesmärgi endaga, milleks on just nimelt korvata poolte tegevusetust juhul, kui on rikutud avalikul huvil põhinevat eeskirja.

67. Tühistamishagi menetlevale ühenduse kohtule ei saa seega ette heita vaidluse piiridest väljumist, oma pädevuse piiride ületamist, otsuse tegemist *ultra petita* ja oma kodukorra rikkumist, kui ta tõstatab omal algatusel sellise väite, mis puudutab just selle akti õiguspärasust, mille tühistamist temalt palutakse.

68. Samuti ei ole põhjendatud komisjoni väide, et Esimese Astme Kohus väljus vaidlustatud kohtuotsuses vaidluse piiridest, kuna omal algatusel tõstatatud väide ei olnud seotud hagejate esitatud faktiliste asjaoludega.

69. Arvestades et EÜ artikli 253 kohaselt kehtib põhjendamiskohustus iga ühenduse akti suhtes, ei näe ma, kuidas Esimese Astme Kohus võiks väljuda vaidlusepiiridest, tõstatades omal algatusel põhjendamiskohustuse rikkumisel põhineva väite. Peale selle tundub see argument seda vähem põhjendatud, et vaidlusaluses otsuses on sõnaselgelt viidatud määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktile v.

30 – 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-265/97 P: VBA *vs.* Florimex jt (EKL 2000, lk I-2061, punkt 114).

70. See analüüs ei mõjuta küsimust, kas Esimese Astme Kohtul oli õigus, kui ta arvas, et vaidlusaluses otsuses on ebapiisavalt põhjendatud määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmist. Tahan praeguses analüüsi staadiumis lihtsalt öelda, et, tõstatades selle küsimuse omal algatusel, tegutseb Esimese Astme Kohus õiguspärasuse kontrollija rollis. Komisjoni argument, mille kohaselt Esimese Astme Kohtule esitatud toimikutest ei ilmne midagi, mille põhjal võiks järeldada, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v oli kohaldatav, puudutab seetõttu minu arvates küsimust, kas vaidlusaluses otsuses on või ei ole ebapiisavalt põhjendatud selle sätte kohaldamata jätmist. See argument ei saa seada kahtluse alla Esimese Astme Kohtu pädevust tõstatada omal algatusel kõnealune väide.

71. Seega on etteheited, mis komisjon esitas analüüsitud väite esimeses osas, minu arvates põhjendamatud.

72. Teiseks, vastupidi sellele, mida väidab komisjon analüüsitava väite teises osas, ei tõstatanud Esimese Astme Kohus põhjenduse ebapiisavuse sildi all omal algatusel vaidlusaluse otsuse sisu õiguspärasust puudutavat väidet.

73. Tõepoolest, korduvalt on otsustatud, et kui põhjenduse puudumine või põhjenduse ebapiisavus on avalikul huvil põhinev väide, mille peab tõstatama ühenduse kohus, siis asutamislepingu rakendusnormi rikkumist EÜ artikli 230 tähenduses võib ühenduse kohus uurida vaid siis, kui hageja on sellele viidanud.[31] Sellest tulenevalt leidis Euroopa Kohus, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, kui ta põhjendamiskohustuse rikkumise sildi all heitis akti andnud institutsioonile tegelikult ette hindamisvea tegemist.[32] Selline etteheide ei puuduta aga vaidlustatud kohtuotsust.

74. Kohtupraktikast, eelkõige eespool viidatud kohtuotsusest komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, nähtub, et põhjenduse puudumisel põhinevat väidet kasutatakse mitte ainult juhul, kui vaidlustatud akti ei ole mitte üldse põhjendatud, vaid ka juhul, kui need põhjendused on ebapiisavad teatud asjaolu osas, millel võib olla otsustav iseloom lahenduse jaoks, milleni ühenduse institutsioon selles aktis jõudis.

75. Nõnda oli Esimese Astme Kohus nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas tühistanud komisjoni otsuse, millega jäeti rahuldamata Chambre syndicale nationale

31 – Eespool viidatud kohtuotsused komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 67) ja VBA *vs.* Florimex jt (punkt 114) ning 2. oktoobri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P ja C-180/01 P: International Power jt *vs.* NALOO (EKL 2003, lk I-11421, punkt 145).

32 – Eespool viidatud kohtuotsused komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punktid 68–72), VBA *vs.* Florimex jt (punktid 111–115) ning International Power jt *vs.* NALOO (punkt 144).

des entreprises de transport de fonds et valeurs'i (Sytraval) ja Brink's France SARL-i kaebus, mille kohaselt abi, mida Prantsuse Vabariik andis ettevõtjale Sécuripost SA, kujutas endast riigiabi. Euroopa Kohus leidis, et Esimese Astme Kohus oli õigustatult otsustanud, et kõnealune otsus oli ebapiisavalt põhjendatud, esiteks selles osas, et komisjon jättis vastamata kaebuses sõnaselgelt esitatud etteheitele, mis puudutas Sécuripost SA töötajate töötasu täielikku või osalist hüvitamist riigi poolt, kuigi see etteheide ei olnud teisejärguline.

76. Euroopa Kohus otsustas samuti, et Esimese Astme Kohtu kõnealune hinnang oli teiseks põhjendatud selles osas, mis puudutab kaebuse esitajate etteheidet, mis põhines asjaolul, et Sécuripost SA ei teinud lähetatud ametnike eest sissemakseid töötuskindlustuskassadesse, millele komisjon vastas lihtsalt, et „lähetatud ametnike tööhõive jaoks ei tule töötuskindlustuskassadesse sissemakseid maksta, sest nende staatus tagab neile tööhõive".

77. Seevastu leidis Euroopa Kohus, et Esimese Astme Kohus heitis väidetavalt ebapiisava põhjendamise sildi all komisjonile ette ilmset hindamisviga ning vaidlustas seega kõnealuse otsuse sisu õiguspärasuse, sedastades näiteks, et asjaolust, et La Poste'i tütarettevõtjate valdusühingu poolt Sécuripost SA-le 15 000 000 Prantsuse frangi suuruse ettemaksu andmine oli äritehing, ei piisa tõendamiseks, et tegemist ei olnud riigiabiga, sest sellist äritehingut võib teostada määraga, mis kujutab endast erilist eelist, nii et komisjon oleks pidanud uurima, kas kasutatud määr vastas turutingimustes kasutatavale määrale. [33]

78. Kuigi kahest eeltoodud näitest ilmneb, et ebapiisava põhjendamise ja hindamisvea vahele võib mõnikord olla raske täpselt piiri tõmmata, ei kaldu väide, mille Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuses omal algatusel tõstatas, sellegipoolest oma esemest kõrvale ning puudutab minu arvates selgelt vaidlusaluse otsuse põhjendamist.

79. Tuletan meelde, et Esimese Astme Kohus leidis, et vaidlusalune otsus oli ebapiisavalt põhjendatud selles osas, milles selle otsuse põhjenduses 69 on ilma mingi selgituseta märgitud, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v ei ole käesolevas asjas kohaldatav. Esimese Astme Kohus ei saanud seega seada kahtluse alla nende põhjuste põhjendatust, mille alusel komisjon leidis, et see säte ei olnud kohaldatav, sest neid põhjuseid ei ole esitatud.

33 – Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 70).

80. Ka see analüüs ei mõjuta vastust küsimusele, kas komisjon oleks pidanud esitama põhjused, miks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v ei olnud käesolevas asjas kohaldatav, või teisisõnu, kas vaidlusalune otsus on selles osas ebapiisavalt põhjendatud, mis õigustab selle tühistamist. Seda küsimust, mis on käesoleva apellatsioonkaebuse neljanda ja viienda väite esemeks, on analüüsitud edaspidi. Minu arvates tuleb seda selgelt eristada esimese väite raames hinnatud küsimustest, mis puudutavad seda, milline ulatus on ühenduse kohtu pädevusel tõstatada omal algatusel selline õigusväide nagu põhjendamiskohustuse rikkumisel põhinev väide.

81. Praeguses analüüsi staadiumis pean oluliseks kinnitada, et Esimese Astme Kohtul oli vaidlusaluse otsuse õiguspärasust kontrolliva kohtuna niisuguse väite omal algatusel tõstatamiseks vajalik pädevus kohtupraktika alusel, mille kohaselt tuleb tal omal algatusel tõstatada kõik olulise menetlusnormi rikkumist käsitlevad väited.

82. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi.

B. *Teine väide*

1. Poolte argumendid

83. Komisjon märgib, et Esimese Astme Kohtu omal algatusel tõstatatud väite üle ei vaieldud ja seda isegi ei käsitletud selles kohtus toimunud kirjalikus ja suulises menetluses. Ta väidab, et Esimese Astme Kohus rikkus seega võistlevuse põhimõtet, mis on ühenduse kohtutes menetluse üldpõhimõte ning mis on sätestatud 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „inimõiguste konventsioon") artiklis 6.

84. Vastustajad väidavad sisuliselt, et Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 62 alusel on sellel kohtul suulise menetluse uuendamise osas kaalutlusõigus ja et viidatud sättest ning sama kodukorra artiklist 113 tuleneb, et vaid väidete puhul, mille tagajärjel võidakse hagi vastuvõetamatuks tunnistada või otsuse tegemise vajadus võib ära langeda, on enne omal algatusel väite tõstatamist kohustus pooled ära kuulata. Nad märgivad samuti, et inimõiguste konventsiooni artikkel 6 ei ole kohaldatav avalik-õiguslike juriidiliste isikute, nagu näiteks komisjoni suhtes. Vastasel juhul väidavad nad, et võistlevuse põhimõtte ulatust tuleb kohandada kõnealustest pooltest ja kohtuasja olemusest lähtuvalt.

85. Vastustajad märgivad, et käesolevas asjas on seda põhimõtet järgitud, kuivõrd vaidlustatud kohtuotsus ei põhine dokumentidel või faktilistel asjaoludel, mis komisjonile teada ei olnud.

86. Peale selle väidavad nad, et ühenduse huve ei ole kahjustatud. Esiteks ei ole komisjoni õigusi alavääristatud, kuna teda ei tunnistatud tsiviilõiguse ega karistusõiguse alusel vastutavaks. Teiseks ei saanud põhjenduse puudumist *a posteriori* parandada, nii et suulise menetluse uuendamine ei oleks komisjonil võimaldanud esitada argumente, mille tagajärjel Esimese Astme Kohus oleks jätnud kõnealuse väite omal algatusel tõstatamata.

2. Hinnang

87. Nõustun täielikult komisjoni seisukohaga.

88. Kuigi, nagu ma eelnevalt märkisin, oli Esimese Astme Kohtul täielik pädevus tõstatada omal algatusel selline väide, leian, et niisama oluline on kinnitada, et seda pädevust saab õiguspäraselt teostada üksnes võistlevuse põhimõtet järgides.

89. Euroopa Kohus on kinnitanud selle põhimõtte tähtsust ja väga laia ulatust ühenduse õiguskorras. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on see aluspõhimõte [34], mida tuleb järgida isegi konkreetsete õigusnormide puudumisel, kõikides menetlustes, mille tulemusel võib ühenduse institutsioon võtta vastu otsuse, mis puudutab tuntaval määral isiku huve. [35]

90. Järelikult on võistlevuse põhimõte ühenduse kohtutes kohaldatav. Peale selle peavad sellest põhimõttest kasu saama kõik kohtuvaidluse pooled, nii eraõiguslikud isikud kui ka liikmesriigid [36] või institutsioonid. Järgnevas kohtuotsuse SNUPAT *vs*. ülemamet [37] lõigus on sedastatud: „kui kohtuotsus põhineks asjaoludel ja dokumentidel, millega pooled või üks neist ei ole saanud tutvuda ja mille suhtes nad ei ole seetõttu saanud seisukohta võtta, oleks see elementaarsete õiguspõhimõtete rikkumine".

91. See sõnastus näitab, et võistlevuse põhimõte on õigusriigi mõistele omane ning nõuab, et eelnevalt vaieldaks iga asjaolu üle, millele asja menetlev kohus oma tulevases

34 – 10. juuli 2008: aasta otsus kohtuasjas C-413/06 P: Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs.* Impala (EKL 2008, lk I-4951, punkt 61).

35 – 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: Hoffmann-La Roche *vs.* komisjon (EKL 1979, lk 461, punkt 9), ja 10. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-315/99 P: Ismeri Europa *vs.* kontrollikoda (EKL 2001, lk I-5281, punkt 28).

36 – Vt eelkõige 9. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-287/02: Hispaania *vs.* komisjon (EKL 2005, lk I-5093, punkt 37).

37 – 22. märtsi 1961. aasta otsus liidetud kohtuasjades 42/59 ja 49/59 (EKL 1961, lk 101, 156).

otsuses tugineb, olenemata selle menetluse poolte staatusest. Ühenduse institutsioonid, kelle aktide õiguspärasust kontrollitakse ühenduse kohtus ja kes on sellega seoses menetlusosalised, peavad seega samuti sellest põhimõttest kasu saama samadel tingimustel kui teised EÜ artiklis 230 nimetatud isikud, olenemata küsimusest, kas neil on või ei ole õigus Euroopa Inimõiguste Kohtus tugineda inimõiguste konventsiooni artikli 6 rikkumisele.

92. Vastavalt kohtupraktikale annab võistlevuse põhimõte igale menetluse poolele esiteks õiguse tutvuda asjaoludega, millel kohus oma tulevases otsuses põhineb, ja teiseks õiguse nende üle vaielda [38]. See kohtupraktika vastab Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendusele, mis käsitleb õigust võistlevale kohtumenetlusele ja mille kohaselt see õigus kuulub inimõiguste konventsiooni artiklis 6 sätestatud mõiste „õiglane kohtulik arutamine" alla [39].

93. Võistlevuse põhimõttest ei tulene mitte ainult menetluspoole õigus tutvuda vastaspoole poolt kohtule esitatud tõendite ja märkustega ning nende üle vaielda. See põhimõte hõlmab ka õigust tutvuda kohtu omal algatusel tõstatatud asjaoludega, millele kohus kavatseb oma otsuses tugineda, ning nende asjaolude üle vaielda.

94. Euroopa Kohus on selgelt tunnustanud selle õiguse olemasolu juhul, kui Esimese Astme Kohtu otsus põhineb asjaoludel ja dokumentidel, millega pooled ei ole saanud tutvuda [40]. Seevastu, kui ma ei eksi, siis ei ole Euroopa Kohus seda seni tunnustanud juhul, kui ühenduse kohus kavatseb lahendada vaidluse omal algatusel tõstatatud avalikul huvil põhinevale väitele tuginedes.

95. Minu arvates kehtib nimetatud juhul võistlevuse põhimõtte järgimise kohustus niisama kindlalt.

96. Nagu komisjon rõhutas oma kirjalikes märkustes, on see kohustus väga selgelt tuletatav Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast. Nimetatud kohtu kohaselt peab ka kohus ise järgima võistlevuse põhimõtet, eelkõige siis, kui ta jätab rahuldamata apellatsioonkae-

38 – Vt selle kohta 10. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-480/99 P: Plant jt *vs.* komisjon ja South Wales Small Mines (EKL 2002, lk I-265, punktid 25–34), ja 14. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-450/06: Varec (EKL 2008, lk I-581, punkt 47).

39 – Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 18. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas Nideröst-Huber *vs.* Šveits (*Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, lk 108, § 24).

40 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Plant jt *vs.* komisjon ja South Wales Small Mines (punktid 25–34). Euroopa Kohus leidis, et Esimese Astme Kohus oli rikkunud võistlevuse põhimõtet, kuna ta põhines hagejate hagi vastuvõetamatuks tunnistavas otsuses ühe liidetud kohtuasja asjaoludel, millega kõnealused hagejad ei olnud saanud tutvuda. Vt samuti 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-78/03 P: komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (EKL 2005, lk I-10737, punktid 44–50), milles Euroopa Kohus tunnistas põhjendatuks komisjoni esitatud etteheite, mille kohaselt Esimese Astme Kohus kvalifitseeris hageja hagi vääralt ümber hagiks, mille eesmärk kaitsta EÜ artikli 88 lõikest 2 tulenevaid hageja menetlusõigusi, kuid samas ei võimaldanud kõnealusel institutsioonil vastata nende menetlusõiguste rikkumisel põhinevale väitele.

buse või lahendab kohtuasja niisuguse põhjenduse alusel, mida ta käsitleb omal algatusel. [41]

97. Pealegi, arvestades eesmärke, mille saavutamisele võistlevuse põhimõte on suunatud, ei näe ma erinevust eespool viidatud kohtuotsuses Plant jt *vs.* komisjon ja South Wales Small Mines käsitletud olukorra, kus kohus soovib tugineda oma otsuses asjaoludele või dokumentidele, mille üle pooled ei ole saanud vaielda; ja sellise olukorra vahel, milles kohus tõstatab omal algatusel puhtõigusliku põhjenduse.

98. Võistlevuse põhimõttele võib anda kaks eesmärki. Esimene neist on kohtuniku teavitamine. Kui pooltele antakse võimalus vaielda kõikide asjaolude üle, mis võivad mõjutada kohtuvaidluse lahendust, võimaldab see kohtunikul teha otsus erapooletult ning kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid teades.

99. Teine eesmärk on tekitada usaldust, mis isikutel peab olema õigusemõistmise toimimisse. See usaldus eeldab, et pooltele oleks olnud tagatud võimalus esitada oma seisukoht kõikide asjaolude kohta, millel kohus oma otsuses põhines.

41 – Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 13. oktoobri 2005. aasta otsus Clinique des Acacias jt *vs.* Prantsusmaa (punkt 38) ja 16. veebruari 2006. aasta otsus Prikyan ja Angelova *vs.* Bulgaaria (punkt 42).

100. Need kaalutlused on asjakohased ka juhul, kui ühenduse kohus tõstatab omal algatusel puhtõigusliku väite. Kohtuvaidluse lahendamine õigusnormi alusel, isegi kui see norm põhineb avalikul huvil, toimub seega tingimata kohtu hinnangu kaudu, mida poolte märkused võivad vaid täiendada, kinnitada või vajaduse korral ümber lükata. Samuti võib asjaolu, et kohtuvaidluse kaotanud poolele ei jäetud võimalust esitada oma märkusi õigusnormi kohta, millega tema viga põhjendati, isegi kui tegemist on avalikul huvil põhineva normiga, jätta talle õigustatult mulje, et kohus oli tema vastaspoole liitlane, kuna kaotanud pool ei saanud end kaitsta.

101. Tõsi küll, nagu vastustajad rõhutavad, ei ole võistlevuse põhimõte absoluutne ning sellest võib teha erandeid.

102. Kohtule esitatud tõendite ja teabe osas on lubatud, et nende edastamist võib piirata, kui see piiramine on põhjendatud põhiõiguste või olulise avaliku huvi kaitsega, nagu ärisaladuste kaitsega. [42] Samuti on ühenduse kohtul

42 – Eespool viidatud kohtuotsuses Varec (punktid 47, 50 ja 51) otsustas Euroopa Kohus, et riigihankemenetluses hankija poolt tehtud otsuse peale esitatud kaebuse läbivaatamisel tuleb võistlevuse põhimõtet selles osas, mis puudutab kogu asjaomast riigihankemenetlust puudutavat teavet, kaaluda teiste ettevõtjate õigusega nende konfidentsiaalse teabe ja ärisaladuste kaitsele. Vt selle kohta ka Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 116 lõige 2, mis näeb ette, et kohtu presidendil on võimalus jätta menetlusse astujatele edastamata dokumendid, mis peavad jääma konfidentsiaalseks.

oma kodukorra alusel õigus määrata ajutisi meetmeid „ka enne vastaspoole märkuste esitamist" ajutiste meetmete kohaldamise menetluse raames. [43] Kolmandaks võib ühenduse kohus määrusega ja hagejat eelnevalt ära kuulamata jätta hagi rahuldamata, kui ta ei ole ilmselgelt pädev hagi läbi vaatama või kui hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu või ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu. [44]

103. Siiski tuleb neid erinevaid juhtumeid minu arvates mõista kui erandeid teatud põhimõttest. Need kõik vastavad väga konkreetsetele olukordadele, kus on olemas õiguspärane põhjus teha erand võistlevuse põhimõttest. Kahe esimese juhtumi puhul on tegemist olulise avaliku huvi kaitsmisega, millega võistlevuse põhimõtet tuleb kaaluda; või ajutiste meetmete kohaldamise menetluse raames määratud ajutise meetme tõhususe tagamisega.

104. Kolmandaks, mis puudutab pädevuse puudumise, vastuvõetamatuse või ilmselge õigusliku aluse puudumise puhul tehtud määruseid, võib võistlevuse põhimõttest erandi tegemist, mis on sellisel juhul küll vaieldavam, siiski seletada asjaoluga, et hagi tuleb niivõrd ilmselgelt rahuldamata jätta, et see ei saa tekitada mitte mingit vaidlust. Teisisõnu, peab olema võimalik nentida, et hagi rahuldamata jätmine ei tulene mitte kohtu hinnangust, vaid pelgast tuvastusest, et üks nendest põhjustest on olemas.

105. Järelikult ei saa Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklit 113 tõlgendada selliselt, et ühenduse kohus peaks omal algatusel tõstatatud väite korral järgima võistlevuse põhimõtet üksnes selles sättes nimetatud juhtudel, st juhul, kui ta tõstatab asja läbivaatamist takistava avalikul huvil põhineva asjaolu või tuvastab, et hagi ese on ära langenud.

106. Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb seda artiklit minu arvates mõista nii, et see annab ühenduse kohtule pädevuse omal algatusel väidete tõstatamiseks, mitte kui võistlevuse põhimõtte ulatuse piirangut. Vastupidi, nähes sõnaselgelt ette, et pooled tuleb ära kuulata, kinnitab kõnealune artikkel täielikult selle aluspõhimõtte tähtsust juhul, kui kohus tõstatab omal algatusel väite. Seda tuleb mõista võistlevuse aluspõhimõtte erilise rakendusena.

107. Ühenduse kohus peab seega seda põhimõtet järgima, kui ta kavatseb kohtuvaidluse lahendada avalikul huvil põhineva, omal algatusel tõstatatud väite alusel. Selleks tuleb

43 – Euroopa Kohtu kodukorra artikli 84 lõige 2, Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 105 lõige 2 ja Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra artikli 104 lõige 3.

44 – Euroopa Kohtu kodukorra artikli 92 lõige 1, Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 111 ja Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra artikkel 76.

tal esitada see väide pooltele arutamiseks, uuendades vajaduse korral suulist menetlust.

108. On selge, et käesolevas asjas rikkus Esimese Astme Kohus seda kohustust.

109. Sellegipoolest ei nõustu vastustajad väitega, et rikutud on võistlevuse põhimõtet, põhjendusel, et kuna põhjenduse puudumist ei saa õiguspäraseks muuta, ei oleks suulise menetluse uuendamine võimaldanud komisjonil esitada argumente, mille tagajärjel Esimese Astme Kohus kõnealust väidet omal algatusel ei tõstatanud. Seega ei ole nende sõnul komisjoni huve kahjustatud.

110. Võistlevuse põhimõte on küll seotud kaitseõigustega ja on tunnistatud, et neid õigusi ei tule kohaldada puhtformaalselt. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on selleks, et tunnustataks ühe poole kaitseõiguste rikkumist ja et selle tulemusena tühistataks ühenduse õigusakt, oluline, et selle poole huve oleks kahjustatud [45].

111. Siiski, arvestades eesmärke, mida võistlevuse põhimõttega soovitakse saavutada, ja selle põhimõtte tähtsust ühenduse õiguskorras, on juhul, kui kohus tõstatab omal algatusel avalikul huvil põhineva õigusväite, millele ta kavatseb oma otsuses tugineda ja mis ei kuulu ilmselge pädevuse puudumise või vastuvõetamatuse määruste raamesse, raske nõustuda, et poolte huve ei ole kahjustatud. Selle kohta tuleb meenutada, et Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 113 kohaselt tuleb kohtul pooled ilma piiranguteta ära kuulata selles osas, mis puudutab asja läbivaatamist takistavaid ning kohtu omal algatusel esile toodud asjaolusid.

112. Järelikult, isegi kui kohus leiab, et vaidluse lahendus tundub niivõrd kindel, et poolte märkused seda üldse ei mõjuta, on pooltel siiski õigus, et neid sellest väitest eelnevalt teavitataks, ning esitada selle kohta oma märkused.

113. Peale selle tundub, et käesolevas asjas ei saa välistada, et võistlevuse põhimõtte järgimine oleks võinud Esimese Astme Kohtu otsust mõjutada.

114. Praeguses analüüsi staadiumis on vähetähtis, et ühenduse akti põhjenduse puudumine on selline puudus, mida ei saa põhimõt-

45 – Vt selle kohtupraktika kohaldamise näitena 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-199/99 P: Corus UK *vs.* komisjon (EKL 2003, lk I-11177, punktid 19–25).

teliselt parandada. Oluline on see, et Esimese Astme Kohtu analüüsi, mille kohaselt vaidlusaluses otsuses rikuti põhjendamiskohustust, aluseks oleks tegelik hindamine ning et seda hindamist saaks vaidlustada.

115. Ühenduse akti põhjendamiskohustuse täitmise hinnang peab põhinema selle akti konkreetsel analüüsil, lähtuvalt mitmest kriteeriumist, mida on nimetatud väljakujunenud kohtupraktikas.

116. Kohtupraktika kohaselt peab EÜ artikliga 253 nõutav põhjendus vastama asjaomase akti olemusele ning sellest peab selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema akti andnud institutsiooni arutluskäik, nii et huvitatud isikutel oleks võimalik teada saada võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata, arvestades juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, esitatud põhjenduste olemust ja selgituste saamise huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab. Ei ole nõutud, et põhjendus täpsustaks kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna otsuse põhjenduse vastavust EÜ artikli 253 nõuetele tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja asjaomase valdkonna õiguslikku regulatsiooni silmas pidades. [46]

117. Vaidlustatud kohtuotsuses pidas Esimese Astme Kohus vajalikuks esitada punktides 56–62 põhjused, miks komisjon oleks pidanud tema arvates uurima, kas vaidlusaluseid vabastusi võib pidada olemasolevaks abiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses, ja mille alusel ta järeldas, et vaidlusalune otsus oli ebapiisavalt põhjendatud, kuna selles piirduti tõdemusega, et kõnealune säte ei olnud kohaldatav.

118. Ei saa välistada, et Esimese Astme Kohtu hinnang oleks võinud olla erinev, kui ta oleks andnud komisjonile võimaluse esitada oma märkused nende asjaolude kohta ning esitada selles kohtus samad argumendid kui need, mis ta esitas kõnesoleva apellatsioonkaebuse neljanda ja viienda väite toetuseks.

119. Kõiki neid kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku asuda seisukohale, et komisjoni esitatud teine väide on põhjendatud, ning otsustada, et kuna Esimese Astme Kohus tühistas vaidlusaluse otsuse omal algatusel tõstatatud väite alusel, mille

46 – Vt eelkõige 15. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-390/06: Nuova Agricast (EKL 2008, lk I-2577, punkt 79) ja 1. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-341/06 P ja C-342/06 P: Chronopost ja La Poste *vs.* UFEX jt (punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

üle pooled ei olnud vaielnud, siis ta rikkus võistlevuse põhimõtet ja kahjustas seeläbi komisjoni huve.

120. Sellest tulenevalt teen ettepaneku vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

C. Vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise tagajärjed

121. Apellatsioonkaebusega vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise korral näeb Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 61 ette, et Euroopa Kohus võib suunata asja tagasi Esimese Astme Kohtusse või ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda võimaldab.

122. Käesolevas asjas sisaldab kohtuvaidlus kahte aspekti. Esiteks on vaidlusaluse otsuse peale esitatud tühistamishagi, mis põhineb paljudel väidetel, mida Esimese Astme Kohus ei ole läbi vaadanud, ja seega ei luba menetlusstaadium Euroopa Kohtul neid läbi vaadata.

123. Teiseks leidis Esimese Astme Kohus, et kõnealuses otsuses on rikutud põhjendamiskohustust, ning et tal tuli seda küsimust uurida enne poolte esitatud tühistamisväidete hindamist.

124. Kuna küsimust, kas vaidlusaluses otsuses on tegemist põhjenduse puudumisega selles osas, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmist, arutati Euroopa Kohtus võistlevalt, olen seisukohal, et selles osas võimaldab menetlusstaadium otsuse tegemist.

125. Peale selle, nagu komisjon märkis, tundub, et Euroopa Kohtu sellekohane otsus on vajalik korrakohase õigusmõistmise tagamiseks. See võimaldab vältida, et vaidlus selle küsimuse üle ei korduks Esimese Astme Kohtus ja et selle tulemuseks ei oleks kõnealuse küsimusega piirduv lahend, mille peale võib halvimal juhul esitada apellatsioonkaebuse ja suunata uuesti tagasi Esimese Astme Kohtusse poolte esitatud tühistamisväidete läbivaatamiseks.

126. Euroopa Kohus on juba nõnda toiminud eespool viidatud kohtuotsuses Plant jt *vs.* komisjon ja South Wales Small Mines, milles ta tuvastas kõigepealt, et kuna Esimese Astme Kohus tunnistas hagejate hagi vastuvõetamatuks tõendite põhjal,

millega hagejad ei olnud tutvunud, rikkus see kohus menetlusnormi, kahjustades hageja huve; ning milles Euroopa Kohus otsustas seejärel analüüsida selle hagi vastuvõetavust. [47]

127. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku käsitleda koos komisjoni neljandat ja viiendat väidet, milles komisjon üritab tõendada, et vaidlustatud kohtuotsus on ekslik osas, milles Esimese Astme Kohus otsustas, et vaidlusaluses otsuses puudus põhjendus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmise kohta.

1. Poolte argumendid

128. Komisjoni neljas ja viies väide põhinevad sellel, et on rikutud EÜ artiklit 253 koos EÜ artikli 87 lõikega 1 ja EÜ artikli 88 lõikega 1 ning seda vastavalt koos riigiabialase menetluse käiku reguleerivate eeskirjadega ja koos määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga v.

129. Komisjon märgib neljanda väitega, et vaidlusaluse otsuse põhjendustest ilmneb, et kõnealused vabastused on moodustanud abi nende kehtestamisest alates, sest selles otsuses on õiguslikult piisavalt ja kohtupraktika nõuetele vastavalt ära näidatud, et asjaomased vabastused kahjustasid liikmesriikidevahelist kaubandust ja moonutasid konkurentsi. Neil asjaoludel ei olnud nimetatud institutsiooni väitel vaja selgitada detailsemalt põhjusi, mille tõttu määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt v ei olnud kohaldatav.

130. Komisjon väljendab viienda väitega seisukohta, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, kui sedastas, et eriliste asjaolude tõttu, mis on kõik seotud nõukogu või komisjoni tegevusega, on nõutav, et vaidlusaluses otsuses oleks esitatud konkreetsed põhjendused seoses määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldatavusega, samas kui olemasoleva või uue riigiabi mõiste, mis on objektiivset laadi, ei saa sõltuda institutsioonide tegevusest või otsustustest, eriti kui see tegevus või need otsustused ei ole seotud riigiabi kontrollimenetlusega. Seega läks Esimese Astme Kohus vastuollu Euroopa Kohtu seisukohaga 22. juuni 2006. aasta kohtuotsuses Belgia ja Forum 187 *vs.* Komisjon. [48]

131. Vastuseks neljandale väitele rõhutavad vastustajad eeskätt, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamatuse

47 – Eespool viidatud kohtuotsus Plant jt *vs.* komisjon ja South Wales Small Mines (punkt 35).

48 – Liidetud kohtuasjad C-182/03 ja C-217/03, EKL 2006, lk I-5479.

põhjendused ei ole selgelt tuletatavad vaidlusalusest otsusest, mis seetõttu ei vasta selge ja üheseltmõistetava põhjenduse nõudele. Esimese Astme Kohus heitis komisjonile ette seda, et viimane ei toonud välja põhjendusi, mille tõttu ta leidis, et vaidlusalused vabastused moonutavad konkurentsi ühisturul, samas kui varem näis ta andvat vastupidise hinnangu. Neil asjaoludel otsustas Esimese Astme Kohus kohtupraktikat arvestades õigustatult, et komisjon on kohustatud märkima ära põhjused, mis näitavad, et ta viis läbi analüüsi, mis õigustab tema järeldust. Vastustajate hinnangul püüab komisjon kõnealuse väitega varjata vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumist ja saavutada seda, et Euroopa Kohus teeks otsuse sisuliste küsimuste kohta, mis ei ole selle puudusega seotud.

132. Viiendale väitele vastates märgivad vastustajad, et Esimese Astme Kohus ei seadnud riigiabi mõiste objektiivset laadi kahtluse alla, vaid leidis üksnes, et arvestades nõukogu ja komisjoni varasemaid otsuseid ja õiguspärast ootust, mille need tekitasid seoses vaidlusaluste vabastuste õiguspärasusega, pidi komisjon vaidlusaluses otsuses ära tooma põhjused, mille tõttu tuleb objektiivselt välistada määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamine. Kuna otsuse põhjendused peavad olema esitatud selle põhiosas, ei saa komisjoni toodud selgitused hüvitada põhjenduse puudumist.

2. Hinnang

133. Olen seisukohal, et asjaolu, et vaidlusaluses otsuses ei selgitatud määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmist, ei õigusta selle tühistamist põhjendamiskohustuse rikkumise tõttu.

134. Eespool viidatud kohtupraktika kohaselt tuleb küsimust, kas ühenduse akt vastab EÜ artiklis 253 kehtestatud põhjendamiskohustusele, hinnata *in concreto*, pidades eelkõige silmas asjaomase akti sisu, selle vastuvõtmise asjaolusid ja vajadust anda selgitusi isikutele, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab.

135. Nagu ma eespool märkisin, jõudis komisjon vaidlusaluses otsuses järeldusele, et mineraalõli aktsiisivabastused, mis olid nõukogu ettepanekul heaks kiidetud, kujutasid endast uut abi, mis on kokkusobimatu riigiabi käsitlevate asutamislepingu sätetega.

136. Nagu Esimese Astme Kohus rõhutas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 56–62, on nende heakskiitvate otsuste põhjendustes

antud mitu viidet, mille alusel võisid asjassepuutuvad liikmesriigid ja ettevõtjad õiguspäraselt uskuda, et komisjon leidis, et need vabastused ei kujuta endast riigiabi, eelkõige sellepärast, et nendega ei kaasne konkurentsi moonutamist.

137. Seega oli oluline, et komisjon tooks vaidlusaluses otsuses selgelt välja põhjendused, miks ta jõudis selles otsuses vastupidisele järeldusele. Tal tuli eelkõige esitada põhjused, miks ta leidis, et kõnealused vabastused kahjustasid või ähvardasid kahjustada konkurentsi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

138. Kõnealuse otsuse põhjendustes 58–64 nimetas komisjon põhjused, miks ta leidis, et kõnealused vabastused kujutavad endast riigiabi. Ta märkis, et need vabastused täidavad EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutud tingimusi, st et need annavad teatud ettevõtjatele eelise, seda eelist rahastatakse riigi vahenditest, need vabastused kahjustavad liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustavad või ähvardavad kahjustada konkurentsi.

139. Vaidlusaluse otsuse põhjenduse 59 kohaselt rahastatakse maksuvabastusi riigi vahenditest, sest riik loobub teatavast rahasummast, mille ta muidu oleks kogunud. Vastavalt selle otsuse põhjendusele 60 annavad kõnealused vabastused nende saajatele eelise, sest need vähendavad ühe olulise tootmissisendi kulu. Kõnealuse otsuse põhjenduste 61 ja 62 kohaselt võib arvata, et kõnealused vabastused kahjustavad ühendusesisest kaubandust ja kahjustavad või ähvardavad kahjustada konkurentsi, kuna alumiiniumoksiidiga kaubeldakse liikmesriikide vahel, kuna abisaajate endi ja Prantsuse Vabariigi tunnistuste kohaselt kehtestati need vabastused selleks, et toetada Euroopa tootjate konkureerimist maailmaturul, ning kuna alumiiniumoksiidi toodetakse ka Saksamaal, Kreekas, Hispaanias ja Ungaris.

140. Tuleb tõdeda, et kõnealuste komisjoni hinnangute kohaselt on kõik need tingimused – sealhulgas tingimus, et need vabastused kahjustavad või ähvardavad kahjustada konkurentsi liikmesriikide vahel –, täidetud ilma ajalise piiranguta, st alates kõnealuste vabastuste rakendamisest.

141. Seega nähtub nendest põhjendustest selgelt, et komisjon leidis, et kõnealused vabastused ei muutunud riigiabiks ühisturu arengu tõttu, vaid olid algusest peale riigiabina kvalifitseeritavad, nii et need ei saa *a priori* kuuluda määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse.

142. Sellest võib praeguses vaidlusaluse otsuse tõlgendamise staadiumis samuti järeldada, et kuigi komisjon leidis siis, kui nõukogu kõnealustele vabastustele heakskiidu andis, et need vabastused ei olnud vastuolus asutamislepingus sätestatud riigiabi andmise eeskirjadega, oli see hinnang väär ning EÜ artiklis 88 ette nähtud konkreetse kontrollimenetluse raames jõudis ta vastupidisele järeldusele.

143. Vaidlusaluses otsuses tõi komisjon seejärel välja põhjused, miks kõnealused vabastused kujutasid endast uut, mitte olemasolevat abi. Ta märkis, et need vabastused ei olnud kasutusel enne kolme asjaomase liikmesriigi liitumist, neid ei ole kunagi asutamislepingus sätestatud riigiabi eeskirjade kohaselt läbi vaadatud ning nendest ei ole teatatud.

144. Neil asjaoludel märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 69, et määruse nr 659/1999 artikli 1 lõike b punkt v ei olnud käesoleval juhul kohaldatav.

145. Arvestades selle sätte tõlgendamist eespool viidatud kohtuotsuses Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon tundub see järeldus põhjendatud. Nimelt on nimetatud kohtuotsuse punktis 71 sedastatud, et seda sätet ei kohaldata juhul, kui komisjon muudab oma hinnangut siseriikliku meetme kohta.

146. On küll tõsi, et komisjon ei lisanud seda selgitust vaidlusaluse otsuse põhjendusse 69. Võib olla kahetsusväärne, et komisjon ei märkinud, et hinnang, mille ta andis nendele vabastustele mineraalõli aktsiisi käsitlevate direktiivide alusel seoses nende heakskiitmisega nõukogu poolt, ei saanud põhjendada nende vabastuste viimist määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse. Kahetseda võib ka asjaolu, et vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud eespool viidatud kohtuotsust Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon veel tehtud.

147. Leian siiski, et see selgitus ei olnud määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v sõnastust arvestades tegelikult vajalik, sest see säte ei käsitle ühenduse institutsioonide hinnangu muutumist, vaid üksnes „ühisturu arengut" või „tegevuse liberaliseerimist ühenduse õiguses".

148. Igal juhul ei olnud Esimese Astme Kohtul alust heita komisjonile ette seda, et viimane ei uurinud, kas vaidlusaluseid vabastusi võib pidada selle sätte tähenduses olemasolevaks abiks seetõttu, et need ei kujutanud endast abi siis, kui need kehtestati, vaid muutusid abiks ühisturu arengu tulemusel, ilma et asjaomased liikmesriigid neid oleks muutnud.

149. Olen seisukohal, et komisjonil ei tulnud niisugust uurimist läbi viia, kuna ta on vaidlusaluse otsuse põhjendustes 58–64 selgitanud, et kõnealused vabastused kujutasid endast riigiabi ilma ajalise piiranguta, seega alates nende rakendamisest. Minu arvates on need põhjendused piisavad, et võimaldada liikmesriikidel ja ettevõtjatel, keda vaidlusalune otsus otseselt ja isiklikult puudutab, mõista, miks komisjon leidis, et kõnealused vabastused ei olnud muutunud riigiabiks ühisturu arengu tõttu ning ei kuulunud sellest tulenevalt määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse.

150. See analüüs ei mõjuta küsimust, kas komisjon tõendas vaidlusaluses otsuses õiguslikult piisavalt, et kõnealused vabastused täidavad algusest peale EÜ artikli 87 lõikes 1 ette nähtud tingimusi, ja eelkõige seda, et need kahjustavad või ähvardavad kahjustada konkurentsi alates nende rakendamisest. Tahan lihtsalt öelda, et vaidlusaluse otsuse põhjendustes 58–64 esitatud viiteid arvestades ei olnud vajalik, et komisjon uuriks, kas kõnealused vabastused muutusid abiks ühisturu arengu tõttu ja kuulusid määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse.

151. Neid kaalutlusi arvestades olen seisukohal, et vaidlusaluses otsuses ei ole rikutud põhjendamiskohustust selles osas, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmist.

V. Ettepanek

152. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06: Iirimaa jt *vs*. komisjon osas, milles see:

– tühistab komisjoni 7. detsembri 2005. aasta otsuse 2006/323/EÜ Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas, Iirimaal Shannoni piirkonnas ja Itaalias Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisimaksust vabastamise kohta – mida rakendasid vastavalt Prantsusmaa, Iirimaa ja Itaalia – põhjusel, et Euroopa Ühenduste Komisjon rikkus põhjendamiskohustust seoses nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks, artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamata jätmisega käesoleval juhul;

– jätab kohtuasjas T-62/06 esitatud hagi ülejäänud osas rahuldamata;

– jätab Euroopa Ühenduste Komisjon kohtukulud tema enda kanda ja mõistab talt välja hagejate kohtukulud, sealhulgas kohtuasjas T-69/06 R ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kulud.

2. Saata kohtuasjad T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06 tagasi Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtusse.